

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

Стаття розкриває суцність ігрової діяльності во время підготовки студентів к іноязычному общенію. Автором представлені примери практического применения некоторых игр и доказана ефективність ігрової діяльності относительно підготовки будущих учителів к іноязычному общенію.

The article shows the essence of the students' playing activity during their foreign language communication training. The author gives the examples of using some kinds of games in practice and demonstrates the effectiveness of using playing activities of students as prospective teachers in order to prepare them to foreign communication.

Соціальні перетворення, що орієнтують наше суспільство на міжнародні контакти, інтернаціоналізацію ділових стосунків у різних сферах життя, техніки та науки, актуалізують питання дослідження можливостей іноземної мови у професійній підготовці педагогічних кадрів.

Нові соціальні умови ставлять перед нами нові вимоги щодо випускників вищої педагогічної школи, які набули належної професійної підготовки та володіють культурою іноземного спілкування в межах ділової, фахової та побутової комунікативної діяльності.

Формування особистості такого фахівця потребує модернізації форм та методів традиційного навчання іноземної мови в вищій педагогічній школі. Отже, метою нашої статті є вивчення можливостей використання ігрової діяльності студентів на заняттях з іноземної мови в вищому педагогічному закладі для підготовки їх до спілкування іноземною мовою в різноманітних ситуаціях професійної спрямованості.

Ідея про застосування ігрових форм навчання в педагогічній практиці не є новою. Відомо, що ще у Давньому Римі вчителя, який викладав основи наук, називали "вчителем

ігор”. Відтоді питання використання ігор та створення навчальних ігрових ситуацій з метою підготовки студентів до професійної діяльності розроблялася багатьма відомими дослідниками.

Так, О.О.Вербицький відзначає, що в самому широкому розумінні гра може бути визначена як модель професійної діяльності, контекст якої задається за допомогою моделювання та імітації [2].

К.Д. Ушинський, досліджуючи вплив гри на розвиток дитячих здібностей, вважав, що у грі формується душа дитини, її серце та розум, що ігри та поведінка дітей в цих іграх підказують майбутній характер дитини та рівень її активності у самостійній професійній діяльності.

Виховні та дидактичні можливості гри знайшли своє відображення також у процесі професійної підготовки студентів. Це підтверджується думкою Б.Г.Ананьєва про те, що гра як особлива форма діяльності охоплює всі періоди життя людини, тому є необхідною та ефективною формою діяльності та професійного становлення особистості студентів [1].

С.У.Гончаренко вважає, що всяка гра виступає своєрідною “школою довільної поведінки” та діяльності, яка притаманна поведінці та діяльності реального дорослого життя [3,73].

Л.В.Кондрашова, досліджуючи нові шляхи професійної підготовки майбутніх педагогів, стверджує, що використання ігрових форм і методів навчання студентів дозволяє “... оптимально врахувати вимоги обраної студентами спеціальності” [4,72].

Ми виходили з того, що використання гри в навчанні іншомовного спілкування зумовлюється тим, що гра яскраво ілюструє всі аспекти та особливості комунікативної діяльності іноземною мовою, дає можливість випробувати та відпрацювати навички діалогічного та монологічного професійно спрямованого мовлення майбутніх педагогів іноземною мовою та підготувати їх до іншомовного спілкування.

Для перевірки ефективності застосування ігрової діяльності щодо підготовки студентів до іншомовного спілкування нами були виділені експериментальні групи

студентів, в яких навчання проводилося в межах ігрової діяльності.

Наведемо деякі приклади ігрових ситуацій, які застосовувалися під час проведення дослідження.

Наприклад, гра "Ланцюжок", в якій беруть участь всі студенти групи. Мета цієї гри – скласти колективну розповідь, фантазуючи та логічно продовжуючи речення попереднього гравця. Один з учасників гри має придумати одне-два речення, а потім, по черзі, наступний учасник продовжує речення, сказані до нього. Таким чином, як сніжний ком, народжується розповідь, поповнюючись новими реченнями від кожного учасника гри. Під час цієї гри забезпечується стовідсоткова зайнятість усієї групи, оскільки з ролі того, хто слухає, в роль того, хто розповідає, може перейти в будь-який момент кожен студент. Почати розповідь може будь-хто, як студент, так і викладач: "Вчора я зовсім випадково зустрів товариша, якого не бачив майже 10 років. Він упізнав мене перший і ...". В наведеному прикладі ця гра застосовувалася для відпрацювання навичок використання граматичної структури Минулий Неозначений Час, але її можна використовувати і під час вивчення інших граматичних структур та явищ, і як мовленнєву розминку, і під час переказу текстів тощо.

Для відпрацювання навичок вживання модальних дієслів нами використовувалася гра "Прохання". Студенти працюють в діадах, кожна з яких має певне комунікативне завдання, наприклад, попросить партнера виконати таке завдання, а потім подякуйте йому. Викладач контролює та корегує діяльність студентів, виправляючи помилки лексичного, граматичного чи інтонаційного характеру.

Приклади завдань для студентів:

- to tell you the time
to give you the book you need
to help you with translation
to give you a lift home etc.

Models: - Could you tell me the time, please?

Yes, it's nearly nine.

Thanks.

You are welcome.

Для роботи з текстами професійної спрямованості та для вдосконалення навичок вживання нових лексичних одиниць застосовувалася гра “Знайди заголовок”. Викладач поділяв студентів на дві групи. Одна група одержує тексти без заголовків, а друга – безліч заголовків. Тексти підбираються викладачем заздалегідь та мають професійну спрямованість. Обсяг текстів розрахований на 3-5 хвилин ознайомлюваного читання. Студенти першої групи ознайомлюються зі змістом своїх текстів, а друга група вивчає отримані заголовки. Потім студенти першої групи намагаються розповісти зміст своїх текстів, а студенти другої групи уважно слухають і пропонують заголовок, обґрунтовуючи свій вибір; їх партнери з першої групи можуть погодитися чи ні.

Визначення теми та цілей гри зумовлюється задачею формування соціально розвиненої творчої особистості й можливістю отримання під час гри досвіду іншомовної комунікативної діяльності. У зв'язку з цим необхідно, щоб тема відповідала навчальній програмі, мала повчальну та професійну цінність і гарантувала можливість конструювання гри.

Завдання та цілі гри визначаються її подвійним характером. З одного боку, студенти вступають у гру, усвідомлюючи, що вони мають діяти відповідно до вимог певної теми та ситуації, з другого боку, вони мають реалізовувати ігрові функції. Отже, така “роздвоєна” діяльність дає можливість поєднати цілі заданої гри з навчальними та педагогічними цілями. Із загальних цілей ігрових занять вибираються, деталізуються, аналізуються й використовуються ті, що найбільш вдало підходять для кожної конкретної ситуації. Ми визначали цілі єдині для всієї гри, але вони можуть змінюватися залежно від рівня підготовленості її учасників, етапу навчання тощо.

Програвання певної ролі, моделювання власної комунікативної і мовленнєвої поведінки в процесі рольової взаємодії між студентами та викладачем, забезпечує заміну традиційної технології навчання на більш ефективну – ігрову та імітаційну діяльність. У процесі гри моделюється майбутня професійна діяльність студентів, яка має спільні з ігровою цілі, структуру та компоненти. Крім цього, ігрова діяльність

активізує розумову діяльність студентів, оскільки в її основу покладено проблемне творче завдання, вирішення якого потребує аналізу ситуацій, що склалися, узагальнення наявних знань, вмінь та навичок з іноземної мови, прогнозування дій та реакцій співрозмовника.

Під час ігрової діяльності завдання викладача полягає в тому, щоб змоделювати ситуації, максимально наближені до реальної практики спілкування іноземною мовою, крок за кроком послабляючи рамки рольових завдань. Ми націлювали студентів на самостійне вирішення навчальних ситуацій і завдань, що вимагають творчого підходу й активізації всіх набутих знань. Взаємодія студентів під час ігрової діяльності може здійснюватися по-різному: робота в діадах (парах), тріадах, в групах чи колективна гра. Вибір кількості студентів залежить від рівня їх підготовленості, специфіки завдань та матеріалу, що вивчається.

Під час дослідження ми переконалися, що ігрова діяльність як засіб підготовки студентів до іншомовного спілкування передбачає імітаційну модель різних видів комунікації і чинників, що забезпечують результативність спілкування: мотиви й цілі учасників ігрової діяльності; їх соціальні ролі в грі; психологічний клімат під час проведення ігрового спілкування; стратегію і тактику комунікативної поведінки в певних професійних ситуаціях. Різні варіації цих чинників дозволяють наблизити процес підготовки студентів до спілкування іноземною мовою для професійних цілей, до природних умов протікання іншомовної комунікативної діяльності. У комунікативній ігровій ситуації на перший план виступає вирішення ігрового завдання, а мовний матеріал служить засобом досягнення поставленої мети.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновки, що застосування ігрової діяльності під час навчання студентів іншомовного спілкування зумовлює динаміку професійного становлення студентів у позитивний бік за умови орієнтації установок, професійних дій викладача не на передачу готових знань, а на використання форм і методів, що розвивають самодостатньо особистість майбутніх фахівців. Успіх ігрової діяльності зумовлений також спрямованістю викладача на

формування особистісних установок, системи ціннісних орієнтацій у навчальній діяльності, використання іноземної мови не тільки як джерела навчальної інформації, але й як засобу вдосконалення професійного статусу майбутнього фахівця, який досконало володіє навичками іншомовного спілкування.

Література

1. Ананьев Б.Г., Бодалев А.А. О направлениях и задачах научной разработки способностей // Вопросы психологии. – 1984. - №1
2. Вербицкий А.А. Деловая игра как метод активного обучения // Современная высшая школа. – 1982. - № 3
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997
4. Процесс обучения в высшей школе: Учебное пособие / Л.В.Кондрашова. – Кривой Рог: ИВИ, 2000